

Emise Znak 1929 – za málo peněz hodně muziky

Mohli bychom se zamýšlet (a řada autorů se také zamýšlela a zamýšlí), co vlastně stálo za celosvětovým rozmachem filatelie a co ji po raketovém startu na počátku minulého století udrželo do dnešních dnů na předním místě mezi sběratelskými obory. Vedle atavismu – dědictví po dávných předcích sběračích – to nepochybně byla i snadná dostupnost poštovních známek, a při jejich sbírání jen malá finanční náročnost. Nevztahovalo se to samozřejmě na všechny známky, ale vydání Střední státní znak 1929 tomuto předpokladu odpovídá dokonale.

FRANTIŠEK BENEŠ

Je známou skutečností, že většina lidí nese v sobě cosi z dávného zapomenutých způsobů chování po pradávných předcích, kteří byli buď lovci, nebo sběrači. K prvním uvedeným dnes patří třeba zapálení myslivci nebo rybáři, a ke druhým například houbaři, a také sběratelé všech oborů, tedy i filatelisté. A proč právě tento obor dosáhl tak znamenitého celosvětového rozšíření? Stojí za tím šťastná kombinace několika faktorů: Počátek používání poštovních známek spadá do období vrcholící průmyslové revoluce, kdy v rozvinutějších zemích začal výrazně růst počet obyvatel, zvyšoval se věk dožití a pozvolna stoupala i životní úroveň. Se zvyšující se gramotností a rozvojem dostupnosti písemného styku se známky staly přirozenou součástí života většiny lidí, samozřejmě především ty poštovně upotřebené. A protože na jedné straně to pořád byly (alespoň symbolicky) „peníze“, a na straně druhé už je nebylo možno k ničemu smysluplnému využít – a současně „byla škoda“ je vyhodit –, staly se ideálním předmětem uspokojování sběratelského pudu. Často se jim věnovaly děti, už proto, že jejich shromažďování rodiče nic nestálo – prostě odtrhli roh dopisní obálky, než ji hodili do koše. Na přelomu 19. a 20. století bylo takové sbírání považováno za prospěšné a podporovali ho i mnozí učitelé, vždyť na známkách bylo vyobrazeno mnoho věcí souvisejících se zeměpisem, dějepisem, přírodopisem, výukou náboženství a dalšími školními předměty. Z prvorepublikových filmových veseloher víme, že zatímco sport nebo návštěva biografu byly žákům a studentům tradičně zapovídaný, filatelie byla považována za vhodnou a užitečnou zálibu.

Obrovské státoprávní změny nastalé po první světové válce vyvolaly touhu po identifikaci s nově vzniklými nebo od základu změněnými státy, a právě poštovní známky těchto nových států byly pro každého tou nejdostupnější a nejlevnější hmatatelnou připomínkou nových poměrů. Konkrétně u nás, v nově vzniklé Republice československé, národ vykročil z údobí „300 let jsme trpěli“ (a Slováci dokonce tisíc!) do šťastné současnosti obnovené státní samostatnosti. Každá babička na poště s nadšením kupovala vnučkům pamětní listy se známkami a razítky připomínajícími různé slavné a významné osobnosti a události, a to nejlépe vícekrát, byly přece tak krásné a jednou budou mít cenu... To se sice ve většině případů neaplnilo, ale ti vnučci si je založili do svých dětských sbírek, a když pak povyrostli a jako dospělí hledali, jak

by nejlépe uspokojovali ten už zmíněný atavismus, přirozeně na dětské sbírání známek navázali.

Důležitou roli přitom hrála demokratičtější filatelie, vždyť známky mohl sbírat každý – domovníkovic Pepík v suterénu za halíře, malý úředník v podkrovní za koruny, pan domácí v prvním patře za stovky a tisíce, a někde ve vilové čtvrti pan továrník za desítky a stovky tisíc. Tohle například ve sbírání obrazů možné není, a zřejmě ani v žádném jiném rozšířeném sběratelském oboru. Zapomenout nesmíme ani na zvláštní postavení známek jako předmětu sběratelského zájmu. Vydával je většinou sám stát, a tak se těšily respektu i jako úředně zhotovené výrobky. Vydání nových emisí bylo oznamováno ve věstnících, známky prodávaly státní poštovní úřady a o každé nové emisi referovaly noviny. Tohle všechno kolem známek vytvářelo aureolu oficiálnosti, a přitom byly snadno dostupné a ty nové většinou i levné, upotřebené z korespondence pak mnohdy dokonce zadarmo.

Nic lidského ale netvá věčně, jak podotkl před více než dvěma tisíci let římský dramatik Plautus, *a jediná trvalá je změna*, jak dodal německý filosof Bebel. Proto i známky po epoše, kdy vycházely ve stamilionových a miliardových nákladech a byly přirozenou každodenní součástí života, s rozvojem nových komunikačních technologií ustupují do pozadí, což se samozřejmě promítá i do zájmu o jejich sbírání, tedy i o filatelii. Onen atavismus, který stál za rozvojem zájmu o jejich sbírání, však nepominul a hned tak nepomine, vždyť provází lidstvo po většinu jeho existence. Je tedy na nás, současných filatelitech, zda pro náš obor dokážeme získat své nástupce. Jde přitom o úkol, jehož naplnění se může ujmout každý z nás – ve své rodině, mezi známými, v zaměstnání. Je to nejen ušlechtilé, ale i užitečné, protože pokud pro filatelii nenalezneme pokračovatele, kdo si jednou koupí naše sbírky? Víme, že mnozí nad tím bezradně krčí rameny, že je to úkol pro Svaz filatelistů, pro školy, poštu, nebo pro nějaký státní úřad nebo orgán, a co s tím můžu udělat já sám? Ale je to jako v příběhu o muži, který jde po bouři po břehu moře mezi vyplavenými mořskými hvězdicemi, sbírá z písku jednu po druhé a hází je zpět do vody. Kolem jde jiný pán a povídá mu: Proč to děláte? Nemá to cenu, jsou jich tu tisíce a vy jich zachráníte jen pár, nic tím nezměníte. Ten první se sehnul pro další hvězdičku a odpověděl mu – ale pro tuhle jsem to změnil!

Mocným pomocníkem ve snaze zaujmout nové adepty sbírání známek je nám vedle už zmíněných výhod i záliba v pořádku a řádu, v klidných a bezpečných věcech, k nimž se můžeme uchýlit před okolním

neklidným, nejistým a někdy i nebezpečným světem. Ta je přirozená značné části lidí a pozorovat ji můžeme třeba u milovníků skládání puzzle. A popravdě, co jiného je generální sbírání známek? Nemalá část filatelistů začíná svou „pokročilejší“ etapu zaplňováním okének na předtištěných albových listech, a někteří u toho zůstanou po celý svůj sběratelský život. Proč ne? Přitažlivost filatelie je nejen v její demokratičnosti z ekonomického hlediska, jak jsme se už o tom zmínili, ale i v demokratičnosti co se týče rozsahu zaměření – od generálního přes specializované (různých stupňů) po studijní. A ve všech těchto oblastech má svým milovníkům co nabídnout!

A tímhle obsáhlým úvodem se dostáváme k vlastnímu tématu dnešního článku – k vydání Střední státní znak z roku 1929, Pof. č. 248-53. Právě na něm si totiž můžeme ukázat, jak široké a mnohdy netušené sběratelské možnosti nám známky přináší, jak neuvěřitelně „elastické“ může být rozpětí, v němž se při jejich sbírání můžeme pohybovat.

Sérii Znak jsem zvolil proto, že jde zřejmě o nejběžnější a „nejplebejtější“ vydání meziválečného Československa. Ze všech za těch dvacet let vydaných výplatních a příležitostných známek obsahuje hodnotu s nejvyšším nákladem – bezmála miliardu kusů! (jde o zoubkovanou 20 h, Pof. 250, s nákladem více než 911 milionů; ze všech našich známek ji co do počtu předčila jen 5 h Novinová 1918, s rekordním nákladem více než 3,6 miliardy). Vysoký náklad měly i ostatní hodnoty Znak, a protože platily dlouho, dostaly se do každé, i té nejobyčejnější začátečnické sbírky.

A teď už ke zmíněnému širokému rozsahu, v němž se jim můžeme věnovat. V generálních sbírkách série Znak zabírá jen kousek albového listu, pouhých šest nebo sedm políček. Na straně druhé z ní vystavovatel Rudolf Schindler sestavil pětirámový exponát, za nějž získal na výstavě Praga Piccola zlatou medaili! – A chystá se jej rozšířit na osmírámový! Vše mezi tím je možné, a to nám dává úžasné možnosti. Barvy, typy, deskové a výrobní vady, nahodilosti, zkusmé tisky, nevydané známky, desková čísla, odlišné papíry a lepy, poštovní použití u nás a v několika dalších státních útvarech (polský, maďarský a německý zábor, protektorát a Slovenský stát, v posledních třech jmenovaných bez přetisku a s přetiskem). To všechno (nebo skoro všechno) můžeme do sbírky zkusit získat tím, že se seznámíme se zajímavostmi vyskytujícími se u této emise a pak využijeme náskok, který nám to dává, a na burzách, výměnných schůzkách, v kolování, u obchodníků a na internetu (Aukro, ebay, delcampe a mnoho dalších stránek) správně zareagujeme na příležitost, které si ostatní nepovšimli. Nejenže tak můžeme výhodně získat zajímavý přírůstek (v tomto případě leckdy doslova za pakatel), ale díky pozornosti, kterou budeme hledání věnovat, se staneme postupně odborníky na tuhle emisi (nebo jakoukoli jinou oblast v našem oboru – Znak jsem vybral jen jako příklad), což nám přinese pocit uspokojení a třeba i nové kontakty a možnosti.

Zaujal jsem Vás pro tuhle objevitelskou cestu? Výborně! Pojdme se na ni vydat. (Následující kapitoly přitom řadím ne podle výrobního postupu nebo sbě-

ratelské oblíbenosti, ale podle toho, s čím se sběratel v praxi může setkat nejdříve, popřípadě co i začátečníka nejspíše zaujme na první pohled, a co naopak později.)

Barvy

Uvádí se, že zrakem vnímáme osmdesát procent informací ze svého okolí. V našem sběratelském oboru to platí ještě víc. Začneme tedy tím, co každý (nebo skoro každý) vidí na první pohled – rozdíly barev mezi jednotlivými známkami stejných hodnot. Jak už jsme řekli, katalogy u jednotlivých hodnot emise Znak uvádějí velmi vysoká nákladová čísla. Jde ale o součet všech nákladů, protože známky byly tištěny postupně, jak to poštovní provoz vyžadoval. A mezi těmito jednotlivými, postupně zhotovovanými náklady (dalo by se říci *dotisky*) existují velké rozdíly, mimo jiné v použité barvě. Monografie se o tom zmiňuje, ale v černobíle vytištěné knize samozřejmě jen slovně. My se nyní pokusíme tyto rozdíly nejen vyjmenovat, ale i popsat a dokonce vyobrazit (samozřejmě s rizikem nutného zkreslení, ale lepší tak, než vůbec).

Než se do toho dáme, jedna vyzkoušená rada: Barvy je třeba prohlížet na nepřímém denním světle, zkušený obchodník z pražské burzy U Nováků pan Schovánek doporučoval „nejlépe v jedenáct hodin dopoledne, u okna orientovaného na sever nebo západ, a přitom známky nakládně k sobě a od sebe v různých úhlech, abychom zachytili i nejjemnější barevné odlišnosti“. My tak striktní asi nebudeme, ale rada prohlížet je na denním světle je dobrá – na světle umělém se totiž barvy mohou jevit značně odlišně! Správná identifikace je přitom nutná, protože jednotlivé dotisky nebyly stejné objemné a některé se vzájemně (vůbec nebo téměř) neliší, zatímco jiné mohou být překvapivě vzácné. Jistě k tomu přispívá i skutečnost, že naprostá většina sběratelů si sérii obstarala jako novinky a o barevné odlišnosti dalších nákladů se nezajímali, ty proto skončily na zásilkách a jako neupotřebené mohou být vzácné (nešlo o nic neobvyklého, podobným případem byly například odlišné typy u známek TGM 1925, kdy zejména jednokorunovku II. typu sběratelé a obchodníci včas nezaregistrovali, a tak skončila v poštovním provozu – jako razítkovaná je běžná, ale za neupotřebenou dnes dáte klidně i dva tisíce).

Než se do popisu barev a jejich odstínů u jednotlivých hodnot pustíme, je třeba podotknout, že jejich slovní popis je věc ošemetná a já si mnohdy nedovedu představit, co vlastně autoři Monografie pod jednotlivými názvy mysleli. Jistě je to i tím, že emise Znak je z badatelského hlediska poněkud zanedbaná, a v důsledku toho – na rozdíl například od emise Hradčany – neexistuje obecně přijatý konsenzus, jak mají být jednotlivé odstíny konkrétně nazývány. Samozřejmě by bylo možné pokusit se vytisknout vzorník takových odstínů, praxe však ukázala, že při tom nutné dochází ke zkreslení, které při tak malých rozdílech celou snahu znehodnotí. Stejně jako v jiných případech, i tady by bylo řešením sestavit názorný soubor odstínů na skutečných známkách, a s příslušnými popisy jej vystavit například v Poštovním muzeu. Zde by si ho mohli zájemci prohlédnout, a pokud by si přinesli své známky,

mohli by si podle něj sestavit vzorník vlastní. Nevýhodou však je, že v muzeu známky - celkem přirozeně - nejsou vystaveny na denním světle, a světle umělé barvy zkresluje. Nemluvě o tom, že vzory by byly vystaveny za sklem, což v případě přesného určování barev samozřejmě také vadí.

Jak si s tím poradíme, je otázkou do budoucna, nyní přináším alespoň stručný přehled vycházející z velmi obsáhlého souboru srovnávacího materiálu.

5 h modrá

Monografie uvádí výskyt odstínů: modrá, šedomodrá, fialově modrá, ultramarínová, jasně modrá. Rozdíly mezi některými z nich jsou malé a je proto obtížné je reprodukovat. Z praxe lze říci, že běžnější jsou tmavší odstíny a méně se vyskytují odstíny světlé. Modrá barva a její odstíny jsou u této hodnoty poměrně stabilní, takže k jejich změně v důsledku dlouhého uložení dochází jen ojediněle.

10 h hnědá

Monografie uvádí výskyt odstínů: žlutě hnědoolivová, hnědoolivová, tmavě hnědoolivová, černoolivová. Z uvedených odstínů se méně často vyskytuje „jasně hnědá“ (je obtížné odhadnout, jak tento odstín nazvali autoři Monografie) a nejrůznější výskyt jsem zaznamenal u odstínu zabarveného do žluta s tím, že čím světlejší, tím vzácnější.

20 h červená

Monografie uvádí výskyt odstínů: červeně oranžová, žlutě oranžová, hnědooranžová, růžově červená, ružmélková. Ve skutečnosti jde zřejmě o odstíny lišící se vesměs jen nepatrně, a pokud za standardní vezmeme barvu červenou (většina nákladu), jakákoli odchylka od ní stojí za pozornost (oranžové jsou výrazně četnější).

25 h zelená

Monografie uvádí výskyt odstínů: modrozelená, žlutozelená, šedozelená, smaragdově zelená. Z nich lze sestavit hezkou řádku odstínů, které - když jsou položeny vedle sebe - rozezná i méně zkušený sběratel. Srovnáním velkého počtu rohových čtyřbloků jsem došel k závěru, že velmi světlé a velmi tmavé odstíny jsou o něco vzácnější než odstíny „střední“, ale na trhu se všechny vyskytují relativně běžně.

30 h fialová

Monografie uvádí výskyt odstínů: červeně fialová, šedofialová, hnědofialová, vínově červená. Tato hodnota je asi nejlepším příkladem toho, jak kreativně přistupovali autoři Monografie k volbě názvů odstínů u této emise (pod zvolenými výrazy si je těžké si konkrétní odstín představit). Obecně lze říci, že tmavší a „střední“ odstíny jsou běžnější než odstíny velmi tmavé. Nejméně se pak vyskytují odstíny velmi světlé, zejména pokud mají ostrý („nerozpíty“) tisk a nádech do modrofialové.

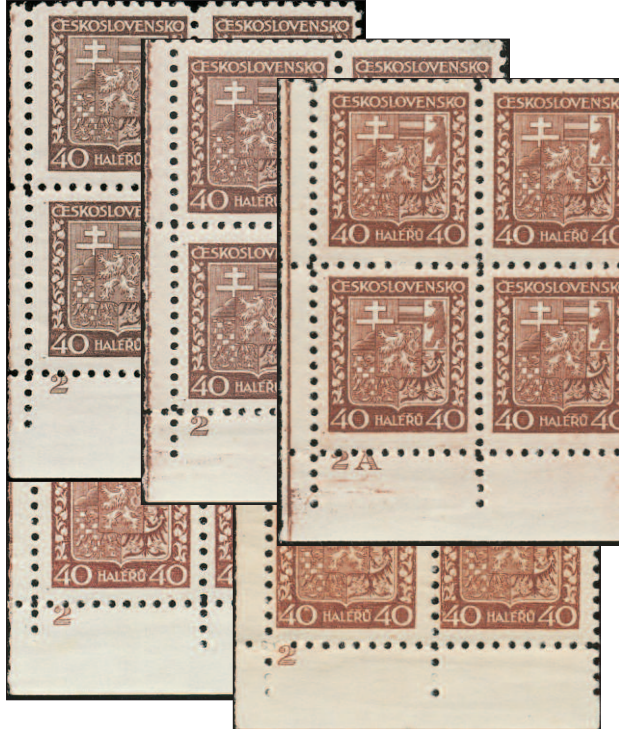

40 h hnědá

Monografie uvádí výskyt odstínů: červenohnědá (I. typ); hnědá, tmavohnědá, černohnědá (všechny tři II. typ). Z hlediska barvy jde o nejzajímavější hodnotu série, u níž je navíc popis odstínů v Monografii neúplný - červenohnědá se vyskytuje i u známek II. typu, a u známek I. typu se vyskytuje ve dvou variantách, světlejší a tmavší, přičemž té tmavší by více odpovídalo prosté označení hnědá (pro úplnost dodávám, že tento tmavší „hnědý“ odstín se vyskytuje výrazně méně často než standardní odstín červenohnědý).

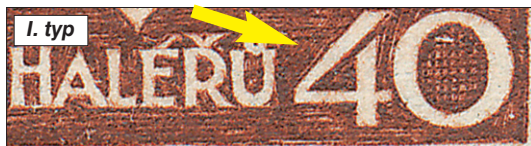
Červenohnědá se vyskytuje i u známek druhého typu, což může sběratele zmást, zvlášť když jde o neostrý tisk, běžný u typu prvního. Běžnějším odstínem II. typu je „středně“ hnědá, a pak tmavě- (až černo-) hnědá. Odstínů je však ve skutečnosti víc, než uvádí Monografie, a na rozdíl od ostatních hodnot je lze u 40 h snadněji rozeznat. Nejméně se vyskytuje nepatrně mléčně zabarvená hnědá s čistým jemným a ostrým tiskem

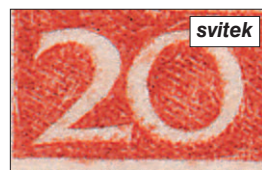
Typy

Typy se vyskytují u jediné hodnoty, a to u té nejvyšší – 40 h. Jsou dva, a i když většina katalogů obsahuje jejich popis a vyobrazení (pozor, v Mono 3 je na s. 165 obrázek typů přehozený!), pro méně zkušené sběratele není tak snadné je rozlišit. Může je totiž mást barva a provedení tisku, které jsou u části nákladu obou typů prakticky stejné. Sám jsem v katalogu ČSR I použil vyobrazení z levého dolního rohu známky, v praxi se mi ale osvědčilo prohlížet roh pravý, konkrétně místo mezi koncem slova „Haléřů“ a šikmou částí číslice „4“.

Vzácnější **první typ** zde má kresbu tvořenu vrypov rovnoběžnými s onou šikmou částí číslice „4“, zatímco běžnější **typ druhý** má navíc řadu dalších, na ně kolmých vrypů. Prohlížet je třeba pod lupou (já používám malou lupu zvětšující 8x) a dívat se na známku trochu šikmo od pozorovatele odkloněnou.

Proryta byla i známka 20 h z TD 2-2A (svitková), protože je však katalogizována odděleně od známek archivových, označení odlišný typ se pro ni neujalo.

Desková čísla

Emise vyšla v přepážkových arších o 200 polích, každá hodnota má pod 181. polem – tedy v levém dolním rohu archu – deskové číslo. Tiskový válec obsahoval dvě sklenuté desky, obě jsou označeny stejnou číslicí, jedna z nich k ní má připojeno písmeno „A“. Archy hodnot 5, 10 a 25 h nesou desková čísla 1-1A, archy hodnot 30 a 40 h mají DČ 1-1A nebo 2-2A, hodnota s nejvyšším nákladem, 20 h, má čísla dokonce čtyři: 1-1A, 2-2A, 3-3A, 4-4A, z toho čísla 2-2A byla použita jen pro známky ve svitkové úpravě.

Výskyt jednotlivých deskových čísel (resp. příslušných párů) není v rámci celkového nákladu stejný, proto u nich katalogy správně uvádějí rozdílné cenové záznamy. Ty ale rozdíl ve výskytu nevystihují dostatečně, proto v závěru článku uvádím přesnější záznam, jak bude uveden v nejbližším vydání katalogu POFIS.

Role samozřejmě hraje i skutečnost, že na rozdíl od samotných známek, které sběratelé často získali jako novinky z prvního nákladu, desková čísla mnohdy zachytili až později, proto mohou být ta s vyšším pořadovým číslem běžnější a levnější než s číslem nižším.

Zajímavou oblastí je sbírání známek různých odstínů barvy, se stejným deskovým číslem – některé odstíny se vyskytují v překvapivě malém počtu.

Vzácně se vyskytují LD rohové kusy a čtyřbloky 20 h bez DČ, v důsledku nedotření barvy na okraji válce.

U svitkových známek je deskové číslo obvykle značně nebo téměř odříznuto, proto katalogy oceňují zvlášť DČ neúplná a zvlášť úplná, která se vzácně vyskytují jen u silně nahoru decentrovaných známek.

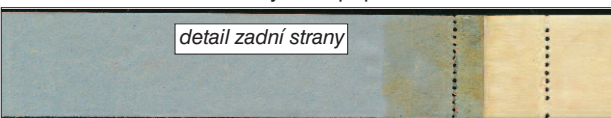

Svitky a zaváděcí pásy

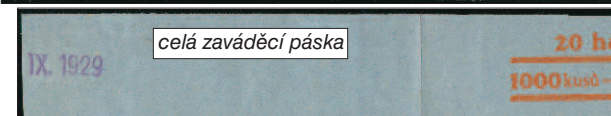
Ve svitkové úpravě vyšla jediná hodnota, 20 h, vytištěná z desek s DČ 2-2A. Desky byly těsně sklenuty k sobě, takže řady známek na sebe přesně navazovaly. Na konci řady z příslušné desky, tedy za každou 20. známkou, se nachází otisk uzoučké mezery mezi deskami v podobě svislé „dělicí“ čáry v barvě známky. Šířka mezer mezi známkami nepatrně kolísá, ty s čarou jsou o 0,1 – 0,2 mm širší.

Mimořádně vzácné jsou svitkové známky s celým neodříznutým dolním okrajem archu, vyskytují se i s DČ.

Svitky byly baleny do kotoučů obsahujících tisíc známek. Na začátek každého kotouče byla vlepena zaváděcí modrá papírová páska, která jej obkroužila a uzavřela. Je na ní vytištěn popis obsahu kotouče.

celá zaváděcí páska

Rohy archů

Oproti deskovým číslicím se známky a čtyřbloky z ostatních rohů archů těšily mnohem menšímu zájmu sběratelů. V důsledku toho se jich vyskytuje na trhu mnohem méně a v naprosté většině případů jsou stejně drahé, a často dokonce ještě dražší než rohy s DČ. Z toho plyne praktická rada – máte-li možnost získat rohovou známku za cenu známky běžné, poříďte si ji.

Většina rohových známek (ne však všechny) nese jeden nebo více bodů, podle nichž můžeme identifikovat, ze které tiskové desky pocházejí. Tím, se liší od ostatních známek z archu a je tedy dobré se po nich dívat i mezi známkami jednotlivými. Jde o zajímavé téma, které však svým rozsahem překračuje možnosti této práce, bylo by však užitečné se k němu vrátit v samostatném článku. Zde opravme alespoň chybu v Monografii 3, kde je na s. 162 uvedeno, že „Jedna, případně dvě tečky se vyskytují u rohových známek v archu“; ve skutečnosti se vyskytují až čtyři.

Rozměřovací značky

Monografie 3 o nich uvádí, že „Jsou většinou špatně viditelné; výjimečně je nacházíme na druhém E nápisu ČESKOSLOVENSKO“. Jde však o nepřesný údaj – u jednotlivých tiskových desek je to různé. Na uvedeném místě se pomocný bod nachází na hodnotě 5 h, kde je naopak viditelný dobře (většinou jde o výrazný bod ležící nad okrajem obrazu známky). Na hodnotě 10 h tento bod leží v okraji obrazu (polovina jej přechází) nad pravou nožkou písmene V, ale jen na některých polích. Na ostatních hodnotách je bod většinou nezřetelný. Prohlídkou celých archů ze všech tiskových desek by samozřejmě bylo možné vypracovat „mapu“ umístění těchto pomocných bodů, což ale samozřejmě silně překračuje rozsah tohoto článku. Jde však o zajímavé téma, kterého by se mohl ujmout některý ze zájemců o studium této emise.

Posunutá moletáž

Na 5 a 10 h byla některá ZP na TD moletována v posunutě poloze, takže dolní okraj obrazu takové známky leží v jiné výšce než okraj známky sousední. Jde o pole 94/1A u hodnoty 5 h a 80 a 100/1A u hodnoty 10 h.

Katalogy uvádějí jen nejvýraznější takové posuny, na arších se jich ale vyskytuje více, stojí za to tedy prohlížet vodorovné dvoupásky a větší celky, zda takový posun neobsahují. Stačí k tomu delší kousek černé pošetky, přiložený k dolnímu okraji známek.

Sběratelsky jsou oblíbené devítibloky hodnoty 5 h, se známkou s posunutou moletáží uprostřed. Mnohem méně často se vyskytují obdobné devítibloky hodnoty 10 h s pravým okrajem, obsahující jedno z obou ZP, na nichž se posun moletáže vyskytuje, nebo dokonce s oběma těmito ZP.

Posuny moletáže se vyskytují ve všech odstínech modré, jak jsme o nich mluvili v kapitole Barvy. Na obrázku je vzácněji se vyskytující světlý odstín.

Na PA hodnoty 10 h se vyskytuje více ZP s menšími posuny moletáže směrem nahoru, příkladem je ZP 79, na obrázku uprostřed devítibloku. Malé posuny se vyskytují i u hodnoty 5 h.

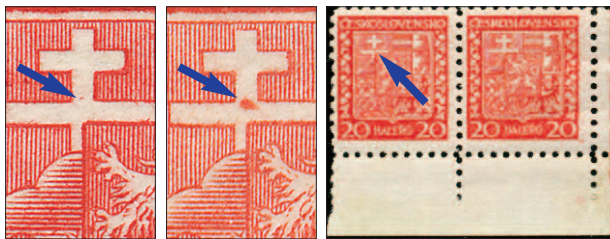
Za vyhledání samozřejmě stojí tyto posuny v různých odstínech modré a hnědé, jak jsme je zmínili v kapitole Barvy. Zejména v méně častých odstínech jsou přirozeně výrazně vzácnější než v odstínech běžných.

Hodnota 10 h s posunem se vyskytuje i na průsvítajícím papíru. Ojedinelé se pásy a bloky obou hodnot s posunem vyskytují i s lepem bez pruhů.

Deskové vady

Tisk známek byl proveden poměrně dokonale, proto se na nich výraznější deskové vady nevyskytují. Výjimkou je hodnota 20 h, u níž se na ZP 199/3A (Mono 3 nesprávně uvádí, že jde o TD 1A) vyskytuje skvrna uprostřed kříže. Pole se nachází v pravém dolním rohovém čtyřbloku, jichž se však dochovalo poměrně málo, rozhodně nesrovnatelně méně, než čtyřblovů z opačného rohu s deskovým číslem (proto jsou pravé rohy, stejně jako oba rohy horní, výrazně dražší).

Skvrna se vyskytuje na známkách na obyčejném papíru i na papíru průsvitném (pergamenovém). Je vázána jen na tiskovou desku 3A, nalézt ji tedy můžeme jen v těch barevných odstínech, kterými byly tištěny části nákladu z této TD.

Vada se vyskytuje v různé velikosti, od malého bodu po častější větší skvrnu.

Starší články ve filatelistických časopisech za deskové vady označují například odlišnosti v nápisu HALÉŘŮ v podobě HALFRŮ nebo HACERŮ a některé další, podle mého názoru však jde o tiskové nahodilosti.

Zajímavostí je, že na většině známek všech hodnot vykazuje písmeno „L“ znaky písmene „E“, jehož dvě horní vodorovné příčky byly dodatečně odstraněny vrypy (někdy je horní příčka přesto zřetelná – stojí tedy za to takové známky hledat!). Na Seizingerově zkusmém otisku původní rytiny je však jasné „L“, takže musí jít o chybný zásah provedený v tiskárně v průběhu raných příprav rytiny pro tiskovou desku.

zkusmý tisk

zdánlivé „C“

opraveno na „L“

Tiskové vady

Vedle už zmíněného zalití části písmene nápisu se v obrazu známek ojedinelé vyskytují slité **skvrny** tiskové barvy a/nebo rozmazané stopy barvy v důsledku špatné práce stíracího zařízení.

Tiskovou vadou na 20 h (méně často na 25 h) jsou skvrny v bílé ploše vlevo od tlamy medvěda, pro něž sběratelé používají hovorové označení „**kouřící medvěd**“ nebo prostě „**fajfka**“. Ve skutečnosti ve většině případů jde o vadu stíracího zařízení, v jejímž důsledku je v bílé ploše slabě otisknuta skvrna v podobě obláčku (kouře), různě velká. Někdy jsou sem řazeny i skvrny nad nebo pod jazykem, a vyskytují se i skvrny syté tiskové barvy nahodile se nacházející v tomto bílém poli. Vzhledem k tradiční oblibě této TV jsem ji zařadil do katalogu, i když si uvědomuji, že jde o různé nahodilé vady.

Zajímavý je výskyt vodorovné čáry proti čeníchu medvěda; vyskytuje se už na Seizingerově ZT a na většině známek - ale ne na všech (pak jde zřejmě o nedotisk). Ve sbírce lze tedy doložit dvě varianty, a stojí za to hledat 2 pásy obsahující obě.

Poměrně často se vyskytuje „**rozpitý**“ tisk, a tisk smykový, působící někdy jako dvojité.

Setkat se lze i se slabým, jakoby „**vytrhaným**“ tiskem, který na první pohled může působit, že jde o známku poškozenou stržením poté, co se na její obrazovou stranu přichytila lepem jiná známka. V případě takového mechanického poškození však ve velkém zvětšení vidíme, že povrch tiskové barvy je narušen a z papíru obvykle trčí vlákna. V případě tiskové vady je však v přerušovaných, slaběji vytištěných místech povrch barvy neporušený (zjednodušeně si jej můžeme představit jako škraloup na pudinku) a povrch papíru je hladký, bez vytržených vláken. Tato vada vznikla jako důsledek nevhodně provedené rytiny (s příliš širokými vrypy, z nichž se barva vytírá), popřípadě příliš silným přitlakem stíracího zařízení, nebo v tiskové desce v části prohloubených míst zaschla barva - ve všech případech tisknoucí místa desky nenabrala potřebné množství tiskové barvy a nepřenesla ji na papír.

Poměrně často se vyskytují známky na „barevném“ papíru, kdy nedostatečný přitlak stíracího zařízení ponechal na desce slabou vrstvu barvy, jež se pak otiskla na celou plochu známky, tedy na místa, která by jinak měla být bílá.

Ojedinele se vyskytují známky s **nedotiskem** menší nebo větší části obrazu. To může mít různé příčiny - přeložka nebo složka, cizí předmět na desce, chvilkový extrémní přitlak stíracího zařízení, vzácně i dodatečně rozlepený nastavený papír, a nejčastěji nedotření barvy na okraji tiskového válce (proto se nedotisky obvykle vyskytují na horním okraji známek z první řady archu).

„Plastický“ tisk

Ojedinele se vyskytují známky s čistým tiskem, provedeným velkým přitlakem, takže celý jejich obraz mimořádně výrazně vystupuje nad papír a zezadu je vidět protlačený rámeček znaku.

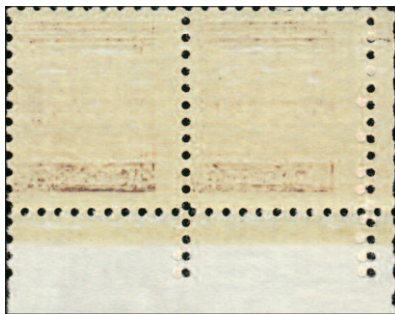
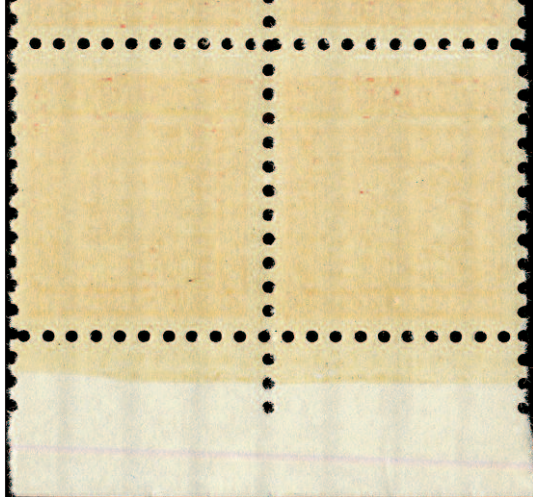
Lep

Lep většiny známek je bílý, u menší části slabě nažloutlý. Někdy se vyskytnou známky s lepem silně nažloutlým nebo dokonce nahnědlým, jde však obvykle o exempláře poškozené dlouhodobým nevhodným uložením v pošetkách s podkladem z černého papíru.

Většina známek má lep nanesený stejnoměrně, vyskytují se však i známky s lepem více nebo méně přerušovaným, obsahujícím „bublínky“, ojedinele i malé cizorodé částčky. Většina sběratelů takové lepy považuje za poškozené, pro sběratele specializované mohou být naopak zajímavé (výrazným sběratelem odlišností lepu byl například známý filatelista a vystavovatel Eduard Herout – škoda, že svou rozpracovanou studii na toto téma nestačil dokončit a zveřejnit).

Pruhy v lepu

Lep všech hodnot má výrazné **svislé** pruhy, které vytlačil váleček zařízení, jímž byl lep nanášen. Výraznost těchto pruhů může kolísat, někdy jsou vytlačeny tak

Vedle toho se vyskytují částečné archové obtisky na lepu, v podobě okrajové linky nebo malé části obrazu.

Papír

Papír použitý k tisku má různou tloušťku, od poměrně silného (např. u některých známek 20 h) po značně slabý. Vedle papíru bílého se vyskytuje i papír výrazně ztónovaný do žluta, u nějž však nebylo dosud prokázáno, zda nejde o dodatečnou – možná i nezáměrnou – změnu zabarvení (například dlouhodobým nevhodným uložením).

Nastavený papír

Pás papíru byl po přetření nebo po vypotřebování role nastaven slepením, kdy jeho okraje byly přes sebe položeny a mezi sebou opatřeny vrstvou lepidla. Archy obsahující místo slepení měly být kontrolou vyřazeny, ojediněle k tomu však nedošlo a byly distribuovány na pošty. Sběratelsky nejoblíbenější je stav, kdy se místo slepení nachází v obrazu známky, který je v důsledku toho proveden na dvou různých kusech papíru. Lep byl nanášen po konci tisku, takže přes místo slepení plynule přechází.

Skutečný lep bez pruhů má někdy odlišnou podobu od lepu standardního – bývá silnější a jakoby slitý. Častěji se s ním můžeme setkat na známkách z horního nebo dolního okraje archu.

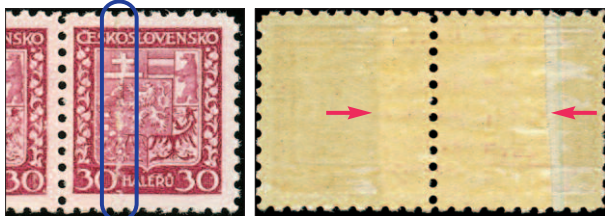
Pozor je třeba dát na **padělky lepu**, buď celkové, kdy na odmočenou známku je nanesen nový hladký lep, nebo částečné, kdy jsou slabé pruhy v lepu zatlačeny (například knihařskou kostkou) zpět do papíru.

Zvláštním případem je lep s pruhy „vodorovnými“, jak byl nazýván v prvorepublikové literatuře. Ve skutečnosti nejde o pruhy, ale o „**rýhování**“ v podobě nerovnoměrně nanesené, hustě „přerušované“ vrstvy lepu, tedy v podstatě o výrobní vadu, ovšem zajímavou a populární. Obvykle jde o lep bez pruhů svislých a jen zřídka se můžeme setkat s kombinací pruhů a rýhování.

Obtisky

Zřídka se vyskytují slabé tiskové obtisky úplného obrazu známky pod lepem, obvykle v posunutém poloze.

Dvoupáska vytištěná na nastaveném papíru, obě známky tedy zčásti tvoří dvě vrstvy papíru. V místě jejich navázání je na jedné známce přerušen obraz (vyznačeno modře) a na druhé je přerušena leповá strana. Místo slepení leží mezi šípkami (pro větší výraznost byl obrázek ztmaven).

Průsvitný (tzv. pergamenový) papír

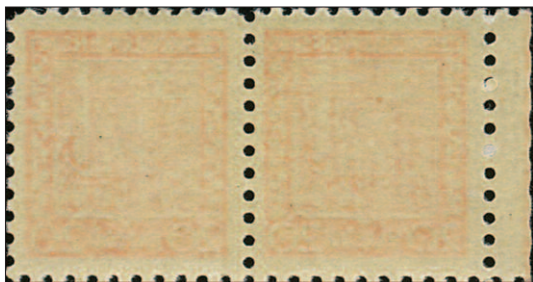
Vyskytuje se na hodnotách 10, 20, 30 a 40 h. Na prvních dvou poměrně běžně, na 40 h výrazně méně a na 30 h vzácně. Jde o papír charakteristické podoby, který není u všech hodnot stejný. Pozor je třeba dát na padělky tohoto papíru, zhotovené impregnační běžného papíru, většinou prostředkem neobsahujícím vodu, takže známky mají nadále svěží lep. U dražších položek doporučuji konzultaci s důvěryhodným znalcem.

U hodnoty 20 h se pergamenový papír vyskytuje v arších s DČ 3-3A, u 30 h 1-1A¹⁾, u 40 h 2-2A (II. typ).

¹⁾ Literatura uvádí výskyt i u DČ 2-2A – což by se z logiky věci zdálo samozřejmé. Nám však takový - nepochybně pravý - případ nebyl dosud předložen, proto jej v katalogu budu prozatím uvádět kurzivou.

Známky na průsvitném papíru vykazují často slabé zabarvení celé plochy (v barvě známky) v důsledku slabšího přitlaku stíracího zařízení - obr. vpravo. Vlevo je známka s papírem nezabarveným.

Průsvitný papír zezadu - tisk prosvítá a často je i slabě protlačený.

I známky na průsvitném papíru se mohou vyskytnout s lepem bez pruhů, popř. s lepem rýhovaným. V obou těchto podobách jsou mnohem vzácnější než s lepem s pruhu.

Vyskytují se i další hodnoty údajně na průsvitném papíru, zejména hodnota 5 h, ale ve všech méně známých případech jde o **padělk**y zhotovené dodatečnou impregnační papíru.

Složky, přeložky a zvrásnění papíru

Vyskytují se v různé šíři a směru, na všech hodnotách, nejčastěji však na 20 h.

O přeložkách více v kapitole Vady perforace - Kupony.

Posunutě zoubkování

Posuny zoubkování se vyskytují u všech hodnot, perforace však obvykle nezasahuje do obrazu známek. Jde tedy o decentrování, které sběratelskou přitažlivost snižuje, zatímco pokud je perforace provedena v obrazu známky, jde o oblíbenou výrobní vadu (a to čím posunutější ke středu známky, tím hodnotnější).

Posuny svislé perforace byly způsobeny momentální změnou rychlosti posunu papírového pásu v perforačním zařízení.

Oblíbené jsou známky se silně odskočeným zoubkováním nahoře nebo dole (tedy výrazně vyššího formátu), a zejména levé dolní rohové kusy s celým deskovým číslem na ploše známky.

Vynechané zoubkování

Vyskytuje se ojediněle na levém okraji archu známek 40 h.

Dvojitě zoubkování

Pás papíru postupoval v rotačním tiskovém lisu tak, že obraz známek byl orientován kolmo na směr tohoto postupu. Dvojitě řádkové zoubkování se v důsledku toho vyskytuje především ve **svislém** směru.

Pokud se vyskytne ve směru **vodorovném**, jde obvykle o dodatečně narovnanou přeložku papíru na horním nebo dolním okraji archu (viz následující kapitola). Skutečné dvojité zoubkování je vzácné.

„Kupony“

Na horním okraji archu se mohou vyskytnout známky s nepotištěným úzkým „kuponem“ nahoře, pocházejícím však obvykle z přeložky.

Obtisk na horním okraji dokládá, že pruh papíru prošel tiskovou částí stroje Stickney v celé šíři a k přehnutí okraje došlo až před jeho vstupem do části provádějící perforaci.

Vzácně se vyskytují známky s levým okrajem archu a úzkým nepotištěným „kuponem“ vlevo, se svislou čarou v barvě známky, pocházející z nerozříznutých, ale roztržených meziarší. Důležité je, aby „kupon“ měl úplné zoubkování na své levé straně. Obdobně se takové „kupy“ mohou vyskytnout i na pravém okraji archu, jde však o ještě výrazně řidší případ.

Vynechaný perforační otvor

První výskyt vynechaného perforačního otvoru ve vodorovném zoubkování hodnoty 10 h zaznamenal časopis Filatelická revue už v roce 1931, mně však takový případ nebyl dosud předložen. Pokud existuje, byl by vzácný.

Nezoubkované

Jako nezoubkované jsou v literatuře uváděny jen dvě hodnoty – 10 a 40 h, ta II. typu. Na trhu se vyskytly i další hodnoty, ale dosud se vždy ukázalo, že šlo o známky původně zoubkované, s odstřiženým posunutým zoubkováním (to se samozřejmě může vyskytnout i u 10 a 40 h). Proto je třeba, aby všechny okraje uvedených dvou hodnot měly potřebnou šířku (polovinu mezery mezi známkami) a papír a lep odpovídající příslušné části nákladu, z něž tyto nehotové známky pocházejí. V případě pochybností je namístě poradit se s důvěryhodným znalcem.

Nezoubkované známky 40 h se vyskytují ve dvou odstínech – světle nebo tmavě hnědé. Na trh byly uvedeny často ve dvoupáskách (pro zvýšení důvěryhodnosti), časem ale řadu z nich sběratelé rozstříhli, takže se vyskytují i jako jednotlivé kusy.

Kroužky

Na dolním (o něco širším) okraji archů hodnot 10 h z TD 1 a 20 h z TD 3-3A se pod deskovým číslem nachází otisk ve tvaru kroužku v barvě známky, a to většinou jen jeho část, u širších okrajů vzácně i celý. Doloženy byly na obyčejném i průsvitném papíru. Výskyt u dalších hodnot a tiskových desek není vyloučen.

Návrhy

Autorem návrhu známek a jejich rytcem byl Karel Seizinger (1889-1978), tvůrce řady našich meziválečných emisí. Ve sbírkách a exponátech se nacházejí jeho přípravné kresby k těmto emisím, provedené obvykle tužkou nebo perem, někdy i (částečně) kolorované; jeden takový návrh, vztahující se k přípravě vydání Znak, vyobrazují na ukázkou.

Je na něm vidět, že koncepce obrazu známek se vyvíjela, název státu je dole a nominální hodnota nahoře, na rytině vydaných známek je to naopak. Jde o zdařilou dobovou ukázkou Seizingerovy práce, však byla také znalci posouzena jako pravá.

Na okraj poznamenávám, že tomu tak není ve všech případech. Určit pravost a dobovost takových prací není snadné, proto je třeba při jejich nákupu velké opatrnosti. Některé Seizinger pro sběratele zhotovil dodatečně (v roce 1938 odešel z Československa a žil v Jugoslávii, po válce pak v Nizozemsku) v šedesátých a sedmdesátých letech, a vedle toho se vyskytují i zjevné padělky, provedené i značně neuměle.

Na vyobrazeném návrhu vidíme, že autor hodlal medvěda zobrazit pokud možno plasticky, tedy pomocí šikmého šrafování (což na definitivní rytině také udělal). Z heraldického hlediska však jde o chybu, protože červená barva medvěda na znaku Podkarpatské Rusi měla být zobrazena šrafováním svislým (šikmé šrafy představují barvu zelenou).

Zkusmé tisky

Zkusmé otisky původní rytiny jsou známy jen v podobě bez uvedení nominální hodnoty, a to buď s plnou dolní páskou, nebo s nevyplněnými místy vlevo a vpravo, kam byla potom doplněna čísla nominální hodnoty. Seizinger tedy vyryl jen jednu rytinu, z níž byly moletováním odvozeny destičky další, na které potom v tiskárně hodnotové údaje doryli podle potřeby.

Poštovní použití

Všechny hodnoty vydání Znak byly v poštovním provozu hojně využívány, a to jako jednoznačkové, násobné i smíšené frankatury. Některé hodnoty svou výší odpovídaly konkrétnímu, běžně používanému tarifu, jiné byly určeny pro zásilky méně časté, a v některých případech v tuzemsku téměř neznámé (např. tiskoviny do zahraničí).

Nejběžnějšími jednoznačkovými frankaturami jsou 20 h pro tiskoviny, obchodní papíry a ukázky zboží v tuzemsku a 40 h pro těžší ukázky zboží.

Vzácné jsou naopak jednoznačkové frankatury 5 a 10 h pro slepecké zásilky - tiskoviny. Obzvláště vzácná je jednoznačková frankatura 25 h za tiskoviny do 50 g odslané do zahraničí (tento zlevněný tarif platil jen pro některé země).

Zajímavé jsou i „jednobarevné“ mnohonásobné frankatury některých hodnot, použité v přesné výši pro méně časté tarify.

Oblast poštovního použití známek vydání Znak 1929 je mimořádně zajímavá a lze v jejím rámci vytvořit zajímavou sbírku či exponát, aniž bychom museli vynaložit velké prostředky. Stačí k tomu dobrá znalost jednotlivých tarifů a samozřejmě mnoho úsilí při prohlížení a zkoumání nabídek na trhu. Vydání Znak je přitom specifické tím, že jej mnozí sběratelé a obchodníci považují za levný materiál, který si nezaslouží větší pozornost. Proto se vyplatí věnovat pozornost i těm zdánlivě nejběžnějším celistvostem, protože se může stát, že mezi nimi narazíme na položky zajímavé (příkladem je zásilka vyobrazená na titulní straně tohoto čísla). Téma celistvostí se známkami Znak však přesahuje rozsah tohoto článku a bylo by dobré, kdyby se jej ujal některý z našich čtenářů a zasvěceným způsobem o něm přinesl článek nebo studii vlastní.

Použití v jiných státoprávních celcích

Známky vydání Znak vycházely postupně - hodnoty 20 až 40 h 10. 4. 1929, svítková 20 h 2. 11. 1929, 5 a 10 h 2. 2. 1931. Hodnota 40 h platila jen do 28. 2. 1937, ostatní do konce existence tzv. druhé republiky

a pak plynule v protektorátu (do 15. 12. 1939) a na Slovensku (31. 7. 1940).

Vedle toho byly používány i v obsazených Sudetech a na územích zabraných Polskem a Maďarskem.

O používání těchto známek se stručně zmíníme v následujících kapitolkách.

Sudety

V říjnu roku 1938 byly známky vydání Znak používány na území odstoupeném Mnichovskou dohodou Německu, a to v původní podobě nebo s různými přetisky. Řada celistvostí měla filatelistický původ a výplatné neodpovídající příslušnému tarifu. Správně vyplacené „ne-filatelistické“ zásilky jsou výrazně hodnotnější.

Polský zábor

Počátkem října roku 1938 začala obsazovat přilehlou část československého území (zejména na Těšínsku) polská armáda. Pošty na tomto území používaly čs. a později i polské známky bez přetisku a čs. a polská razítka. Malá část obsazeného území byla zanedlouho předána zpět ČSR. Většinu celistvostí z údobí polského záboru zhotovili filatelisté (mnohé přitom mají neodpovídající výplatné a razítka z ochoty).

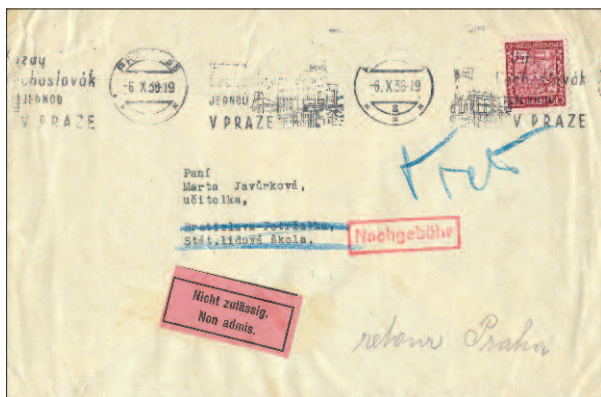
Maďarský zábor

Počátkem listopadu tzv. Vídeňská arbitráž uložila Československu předat část svého území na jižním a východním Slovensku a jihozápadní části Podkarpatské Rusi Maďarsku. Na zabraném území byly zpočátku používány čs. známky, později jen známky maďarské.

Z této doby se dochovalo mnoho celistvostí, značná část z nich nefilatelistických - obchodní korespondence.

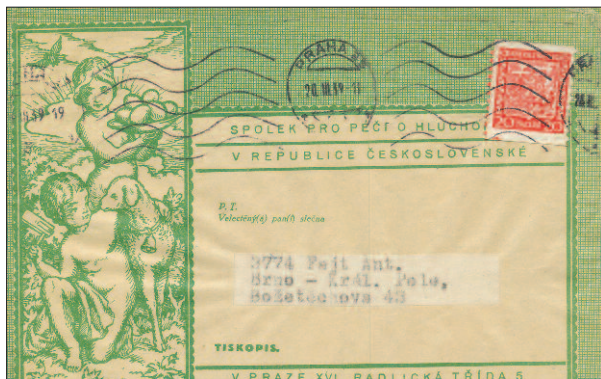

Malou zajímavostí je, že už tři roky před tím došlo mezi Maďarskem a Československem k „poštovní válce“, kdy oba státy zakázaly vzájemné doručování zásilek vyplacených určitými známkami, jejichž obraz považovaly za nepřipustný. V případě čs. známek šlo o hodnoty 25 a 30 h Znak, jak dokládá dopis na následujícím obrázku.

Protektorát

Prvních pět hodnot vydání Znak platilo na území protektorátu až do 15. 12. 1939. Od 15. 7. do poloviny prosince platily i stejné hodnoty s protektorátním přetiskem. Z té doby se dochoval velký počet celistvostí, filatelistického i nefilatelistického původu. Pro jednoznámkové frankatury platí totéž, co bylo řečeno v kapitole Poštovní použití, s tím, že z údobí protektorátu jsou výrazně hodnotnější než z údobí předešlého. Zvláštností je hodnota 20 h svitková, která se vyskytuje jen bez přetisku a na celistvostech patří k hledaným položkám, zvláště ve vícenásobné frankatuře nebo s DČ.

Sběratelé často na úvod sbírky protektorátu zařazují známku či celistvost orazítkovanou 15. 3. 1939. Ve skutečnosti však jde o den, kdy byly České země obsazeny Němcem, protektorát však byl vyhlášen až o den později, 16. 3.

Na všech pěti hodnotách Znak se vyskytují deskové vady přetisku, na hodnotách 5 a 10 h posunutá moletáž.

Ještě před vznikem protektorátu opatřili 14. 3. nedočkávní němečtí nacionalisté v Moravské Ostravě čs. známky lokálním přetiskem. Většina dochovaných celistvostí s nimi je filatelistického původu.

Slovenský stát

Nejdéle známky emise Znak bez přetisku platily na Slovensku - do 31. 7. 1940. Šlo však o platnost spíše formální, protože v poštovním provozu byly používány známky emise Hlinka. Známky Znak s přetiskem platily jen do 10. 7. 1939.

Z přetiskové emise jsou hledány zejména hodnoty 5 a 25 h s deskovým číslem, a hodnota 20 h s DČ 3-3A. V přetisku se vyskytuje řada zajímavostí popsaných ve specializovaných katalozích. Pozor je třeba dát na padělky přetisku, z nichž většina je knihtiskových, a díky tomu je lze snadno rozpoznat od pravých přetisků hlubotiskových.

Perfíny

Všechny hodnoty vydání Znak se vyskytují s perfíny, používány byly zejména v Československu a potom krátce v Sudetech, v protektorátu a s přetiskem na Slovensku. Otázkou je, zda se vyskytují i z údobí polského a maďarského záboru (mně zatím známy nejsou).

Identifikační celistvost s perfínem A.M. ze zabraných Sudet.

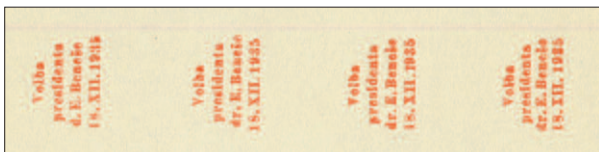
Nenápadná identifikační celistvost s perfínem P, odeslaná 15. 12. 1939, tedy poslední den platnosti známky.

Zvláštní pozornost si zaslouží známky 20 h ve svitkové úpravě, které se s perfínem vyskytují jen ojediněle. Pozor je však třeba dát na částečné padělky vzniklé odříznutím posunutého vodorovného zoubkování běžných známek (které se vyskytují výrazně častěji), proto je třeba zkontrolovat, zda má svitková známka odlišnou kresbu, jak je to popsáno v kapitole Typy.

Soukromé přitisky

V roce 1935 byl soukromými osobami v Příbrami zhotoven KT přitisk „Volba presidenta dr. E. Beneše 18. XII. 1935“ na známkách 248 - 253. Jde o soukromý výrobek, i když se vyskytují celistvosti vyplacené známkami s tímto přitiskem, které byly přehlédnutím nebo pochybením poštovního úředníka opatřeny otisky poštovního razítka (může jít i o otisky z ochoty). Podle dobového filatelického tisku byl poštovní úředník, který „celistvosti“ s těmito známkami razítkoval, nedlouho poté potrestán.

Přitisk má zjevné filatelické pozadí, jak dokládá velký počet „zkusmých tisků“ a různých odlišností. Zhotoven byl ve svislých čtyřpáskách.

Neznámý původ má přitisk k úmrtí T. G. Masaryka s textem „President Osvoboditel + 14. 9. 1937“. Je znám na neupotřebovaných známkách i na obálkách s razítkem z ochoty (např. Chrudim nebo Pardubice), s nespíš se zpět přetočeným datem 14.9.37. Na jedné z dochovaných obálek je zpáteční adresa „odesilatele“ z Heřmanova Městce. Tento přitisk se vyskytuje v menším počtu než rovněž soukromý přitisk předchozí.

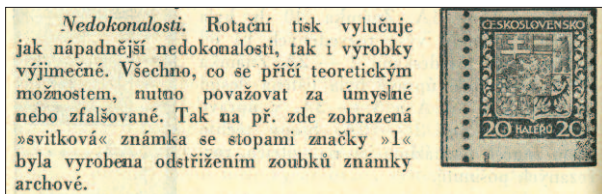
Padělky

Jak už jsme většinou uvedli v příslušných kapitolkách, i u emise Znak se vyskytují padělky **ke škodě sběratelů**. Jde zejména o:

Padělky **lepu**, zejména lepu bez pruhů, padělky lepu či odstraněné nálepky u dražších známek na průsvitném papíru (zejména hodnoty 30 h, a to i s deskovým číslem).

Padělky **průsvitného** (pergamenového) papíru, zejména hodnot 30 a 40 h, a dále i fantaskní padělky dalších hodnot (zejména 5 h), které jsou někdy, bohužel, ověřeny i bývalými znalci.

Padělky **deskového čísla** svitkové známky 20 h, vzniklé odstřížením odskočené vodorovné perforace známky archivové – samozřejmě jde o jiný DČ než příslušné 2-2A, to však bylo prodeji vykládáno jako raritní odlišnost (první takový případ zaznamenali Hirsch a Franěk už počátkem 30. let).

Padělek DČ nabízený jako rarita - Vy ho ale poznáte hned!

Jen málo nebezpečné jsou padělky deskových čísel vzniklé jejich dokreslením, i takové ale známe.

Padělky **celistvosti**, zejména dopisů s jednoznámkovou frankaturou 5 nebo 10 h (například slepecké zásilky) a dále 25 h (snížená sazba za tiskoviny do 50 g od 16. 8. 1937 do některých cizích zemí).

Pozor je třeba dát například na obálky s vylepenou jednou známkou a otiskem razítka **z ochoty** (zejména pamětního, někdy kvůli datu i denního), na něž byly dodatečně doplněny další součásti (adresa, „slepecký průpich“ apod.) s cílem zhotovit hodnotnou celistvost. Vyskytnout se mnohou i celkové padělky zhotovené za pomoci odcizených nebo padělaných razítek.

Známy jsou i částečné padělky celistvostí se **svitkovou** známkou, u níž jde ve skutečnosti o známku archivovou s odříznutou horní a dolní perforací. Jak už jsem se zmínil, rozeznat je lze celkem snadno, protože svitkové známky mají mírně odlišnou kresbu od známek archivových (viz kapitola Typy).

Závěrem

Kdo dočetl až sem, získal základní přehled o přednostech a rizicích sbírání známek a celistvostí vydání Střední státní znak 1929. Jak už jsem zmínil v úvodu, jde o emisi tak běžnou, že ji mnoho - a možná většina - filatelistů nepovažuje za přitažlivou a hodnou pozornosti, což je ovšem jejich škoda. Tento jejich přezíravý přístup lze přeci s výhodou využít a do své sbírky získat zajímavý materiál, leckdy doslova za hubičku. Jak správně říká Shakespearův Hamlet - *Být připraven je vše!* Ve stejném duchu se u nás zase říká, že štěstí přeje připraveným. Připraveni tedy už jste, a pokud budete mít i kus toho štěstí a něco zajímavého, a třeba dosud nepopsaného, v souvislosti s vydáním Znak objevíte, nezapomeňte nám o tom do redakce Filatelie napsat!